

KOULUTAIPALEENI KEURUUN YHTEISKOULUSSA – HYVÄ REHTORI KANNUSTI JA ROHKAISI

Lauri Oinonen

Olen käynyt kouluni synnyinpaikkakunnallani Multialla ja sen naapurikunnassa Keuruulla. Vanhempani tulivat nuorena avioparina 1.5.1947 Multialle aloittamaan siirtokarjalaisen asutustilan rakentamista ja raivaamista Riuttakoskella. Koska olin vanhempieni ainut lapsi eikä lähinaapurustossa ollut ikäisiäni, olin lapsesta lähtien vanhempieni mukana ja opin eri puuhat maatilan töissä. Aloitin koulunkäyntini 23.8.1955 Multian kirkonkylän kansakoulussa. Koulumatkani Multian Riuttakoskelta oli kuusi kilometriä, minkä kuljin kävellen tai talvella potkukelkalla ensimmäisenä kouluvuoteni, sitten seuraaville vuosille polkupyörä tuli kulkuvälineeksi soveltuvilla keleillä.

Neljän kansakouluvuoden jälkeen pyrin keväällä 1959 oppilaaksi Keuruun yhteiskouluun kesäkuun alussa ja iloni oli tulla valituksi toiseksi parhaimmalla pistemäärällä poikien joukossa. Sain ensimmäiset vaikutelmat tulevasta silloisen yhteiskoulun pihalla, kun rehtori Jussi Rainio luki koulun edustalla tulokset pääsykoevalinnoista. Kun palasin Keuruulta Tourusen upealla pitkänmatkan Haapamäki–Äänekoski-bussilla koin matkan juhlavaksi aavisteluna uudesta tulevaisuudesta koulussa.

Kiittäen muistan opettajaani Eeva Rautosta 1. ja 2. luokalta, Toini Määttä 3. luokalta ja Nehemias Rautosta sekä Kalevi Hakasaloa 4. luokalta Multian kirkonkylän kansakouluvuositani. Nämä antoivat pohjan Keuruun yhteiskoulun kahdeksan vuoden taipaleelle uuteen ja ihmeelliseen oppikouluvaiheeseen.

Syksyllä 1.9.1959 aloitin ”sänkiäisenä” tuossa koulussa, kuten uusia oppilaita oli hyväntahtoisesti kutsuttu jo rehtorin tulopuhuttelussakin. Minä sain olla rehtori Jussi Rainion oppilaana seitsemän vuoden aikana, kolmannella luokalla äidinkielen opettajana oli Sirkka-Liisa Kiiskinen. Rehtori Rainio oli äidinkielen ja ainekirjoituksen opettaja ja keskikoulun viimeisellä eli viidennellä luokalla ammatinvalinnan opettajana.

Millainen oli Jussi Rainio rehtorina ja opettajana? Kuulin joidenkin nimittävän häntä ”Julma-Jussiksi”, mutta sitä hän ei ollut lainkaan. Ainoastaan toisia väkivallalla kiusanneita hän rankaisi ja sen jälkeen nuo ikävät teot loppuivat. Rainio halusi tuntea oppilaansa yksilöinä, mikä oli ainutlaatuista jo noin 500 oppilaan koulussa. Kun aloitin lukion 1.9.1962, koulussa oli 666 oppilasta ja kaikilla luokilla oli rinnakkaisluokka. A-luokilla englanti oli ensimmäinen vieras kieli ja B-luokilla perinteisempi saksa.

Keuruun vanhin oppikoulu, jo vuonna 1907 perustettu Haapamäen yhteislyseo, oli 1970-luvulle peruskoulun tuloon saakka pitkän saksan koulu. Vuonna 1945 perustetussa yksityisessä oppikoulussa eli Keuruun yhteiskoulussa oli mahdollisuus pitkän vieraan kielen valintaan jo alusta alkaen. Perinteiset klassilliset lyseot olivat sitä vastoin pitkän latinan kouluja 1970-luvulle asti.

Rehtori Jussi Rainio oli kokemukseni mukaan kannustava opettajana. Hän oli pidetty oppilaiden parissa ja kirjoitti ahkeraan paikkakunnalla ilmestyvässä lehdessä Suur-Keuruun Sanomissa pakinoitsijana. Hänellä oli sotataipaleelta löytämänsä vepsäläinen Niina-vaimo, joka oli toiminut tulkina Rainion sihteerinä sota-aikana ja toimi sittemmin myös venäjän kielen opettajana sekä Keuruulla että Haapamäellä. Rainio ei ollut millään tavoin poliittinen henkilö. Hän oli kotiseutuhistorioitsija ja kirjoitti 1950-luvulla erinomaisen *Kotiseutuni Keuruu* -kirjan koulujen paikallismaantiedon oppikirjaksi. Yksityisoppikoulun rehtorina hänellä oli myös taloudellinen vastuu koulusta ja sen toimitiloista, joita oli paitsi entisessä Haapamäen sotilaspiirin varikkorakennuksessa Keuruun keskustassa nyt Teletalona tunnetussa jyhkeässä kivitalossa, myös Keuruun Lehtiniemen kappalaisen pappilassa, Aromaankoululla ja Työväentalolla.

Kuvassa näkyy Keuruun yhteiskoulu ajalta, jolloin se toimi entisissä armeijan viestivarikon tiloissa. Rakennus oli myöhemmin puhelinyhtiön ja uudestaan yläkoulun käytössä. Nykyään rakennuksessa toimii liikuntakeskus. Kuva: Matti Tuominen, ”Keuruun yhteiskoulu”, *Keuruun Veräjä*. Viitattu 13.8.2024. <https://keuruunveraja.fi/items/show/425>

Helpotus tuli, kun vuoden 1961 alusta koulu sai upean ja uuden arkkitehti Laila Niemiojan suunnitteleman koulurakennuksen, josta pääsin ylioppilaaksi 31.5.1967. Koulu on edelleen keskeinen osa Keuruun yläkoulun ja lukion uudistunutta ja laajennettua kokonaisuutta, mutta Jussi Rainion aikainen osa on haluttu pääosin pitää entisellään.

Kuvassa näkyy vuonna 1961 valmistunut Keuruun yhteiskoulun koulurakennus, jossa toimii nykyään yläkoulu ja lukio. Kuva: Matti Tuominen, Keuruun lukion arkisto. Lähde: Suomen yksityiskoulujen digitaalinen matrikkeli. Viitattu 13.8.2024. <https://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/keuruun.htm>

Olen tässä osaltani kuvannut monialaista ja vaativaa yksityisoppikoulun rehtorin työnkuvaa. Minulle rehtori Jussi Rainio oli suomen kielen opettajana esikuva hyvästä opettajasta, valitettavasti kahtena päätoimisen opettajatyövuoteni aikana sekä Vaasan lyseossa että Kiikan-Keikyän yhteiskoulussa, nykyistä Sastamalaa, en muistanut tuota esimerkkiä riittävästi seurata.

Jussi Rainio kannusti eri tavoin. Koulussa oli henkisiä kilpailuja, matematiikkakilpailuja ja taloustietokilpailuja innostamassa opiskeluun. Rainio halusi ohjata oppilaita omatoimisuuteen ja omaan tiedon hankintaan. Henkiset kilpailut käsittivät mm. laulua, lausuntaa, pianon soittoa ja puhetaitoa. Viime mainitusta sain myös palkintoja ja osaltaan tämä myös kannusti papin uralle.

Erityisesti historian lukeminen kiinnosti koko kouluajanani. Tästä oli paljon hyötyä myöhemmin opiskeluaikani Helsingin yliopistossa. Jo ylioppilaskirjoituksissa oli paljon hyötyä siitä, että olin lukenut jo ennakolta teologisen tiedekunnan suomenkieliset tenttikirjat. Sain reaalikokeesta laudaturin ja epävirallisesti kahdella plussalla täydennettynä kuten ainekirjoituksestakin, jossa rehtorini oli ollut opettajani.

Papin työhön kannusti myös synnyinseurakuntani Multian iäkäs rovasti ja rippipappini Risto Ruskokivi. Hän antoi rippikouluajanani minun viedä maitotonkat Riuttakosken maitolaiturille aamuisin ja tulla tunneille vasta tuon jälkeen. Hän tiesi tilanteeni, koska oli edellisenä kesänä siunannut sairauskohtaukseen 9.8.1962 52-vuotiaana kuolleen Sulo-isäni. Isäni oli sekä talvi- että jatkosodan kokenut Jaakkimassa syntynyt siirtokarjalainen, joka evakkoaikanaan löysi Ylivieskasta Selli-äitini, joka oli toiminut sota-aikana kotirintamallottana ja myös Pohjois-Pohjanmaan sotilasläänin komentajan eversti Vuokon osoittamissa erityistehtävissä upseereihin rinnastettuna.

Jussi Rainio laittoi oppilaansa pitämään esitelmiä. Näitä varten oli tutkittava asioita ja se ohjasi omatoimisuuteen. Samoin esitelmien pito oli esiintymiskoulutusta, mistä on ollut hyötyä myöhemmin merkittävästikin. Rehtorina Rainio pyrki tutustumaan oppilaisiinsa ja heidän olosuhteisiinsa, joista oppilaat kävivät koulua. Monet joutuivat asumaan kouluviikot pitkien koulumatkojen vuoksi Keuruulla. Minun etuoikeuteni olivat hyvät linja-autoyhteydet Multia–Keuruu-välillä. Aamulla kello 6.45 lähdin polkupyörällä kansakouluajalta tutulle kuuden kilometrin matkalle ja linja-auto lähti Multian matkahuollon edestä Keuruulle 7.30 ja iltapäivällä takaisin kello 15.15 kohti paluumatkaa.

Oppikouluni oli siis Keuruun yhteiskoulu 1.9.1959–31.5.1967. Sen lukukausimaksu oli melko kallis, vastasi pientilan kuukauden meijerin maksamaa maitotiliä. Lisäksi itse oli hankittava oppikirjat ja kouluvälineet, kustannettava kouluruoka ja maksettava matkat. Kaikilla ikätovereillani ei ollut varaa tai mahdollisuuksia päästä oppikouluun.

Olin etuoikeutetussa asemassa, sillä vanhempani, erityisesti isäni, halusivat minut oppikouluun. Hänen hiljainen mutta selkeästi ymmärrettävä ajatuksensa oli, että tulisin kansanedustajaksi ajamaan sitä mikä on oikeaa ja että kaikilla olisi hyvä elää ja olla. Sitä varten hän teki talvisin metsässä propsia, jota minä koulupäivien jälkeen keväisin kuorin, että hän pystyi kustantamaan oppikoulun käyntiäni myös paperipuun myynneillä. Maitotilit ja karjan myynnit eivät olisi suinkaan riittäneet ilman puutavaran myyntiä siirtokarjalaisella asutustilalla, jossa oli ”uudesta luotava maa” ja rakennettava rakennukset – navetta vielä toiseen kertaan 23.2.1961 tapahtuneen öisen tulipalon jälkeen.

Kun isäni kuoli 9.8.1962 olin päivää vaille 15-vuotias. Poikkeuksellisen sateisena kesänä oli vielä heinät seipäillä ja viljan korjuut edessä. Rehtori Rainion luvalla sain olla koulusta maatilana töiden takia pois niin paljon kuin työt vaativat. Tämä oli suuri luottamus rehtorilta minua kohtaan. Ehkä muualla ja muissa kouluissa tuollaista ei olisi annettukaan? Haittasiko tämä koulunkäyntiä? En osaa sanoa, kuitenkin kolmen lukuvuoden päätyessä sain kouluni parhaimmat lukuaineiden keskiarvot 9.13, 9.42 ja 9.50. Isäni halusi, että hänen mielestään tärkeimmässä kouluaineessa eli matematiikassa saan arvostelun 10. Sekin toteutui, mutta hän ei ollut enää tuota todistusta nähdyksi todistamassa.

Vaikka fyysisesti kuljin kansakouluajanani pitkää koulumatkaa, en silti ollut urheilija enkä saanut erityisempiä arvosanoja koululiikunnastakaan ja sama oli käsitöiden ja veistonkin osalta tilanne. Keskityin lukuaineisiin ja pidin niistä ja erityisesti maantiedosta ja historiasta. Keskikoulun ylimmän luokan matematiikka- ja taloustietokilpailuissa myös menestyin, kuten muutkin multialaiset koulutoverini.

Syksyllä 1960 koulumatkojeni tilanne muuttui ihan kaupunkioloja vastaavaksi, kun alkoi Soutujoen ja Tarhapään kautta kulkea Töysän Linjan linja-auto Keuruulle. Pääsin 600 metrin päästä Soutujoentien Riuttakosken tienhaarasta linja-autoon kello 7.10 ja takaisin 16.00. Näin pystyin loistavasti käymään oppikoulun kotoa käsin. Nämä linja-autovuorot kulkivat aina 1970-luvun

lopulle saakka. Käytin niitä myös opiskeluaikanani ja eri yhteydet toimivat loistavasti Haapamäen risteusaseman kautta.

Kun Helsingin yliopiston opiskeluaikanani lähdin kello 16 maissa Riuttakoskelta kotoa, olin Helsingissä kello 22.10. Myös toisin päin toimivat yhteydet erinomaisesti: iltakymmeneltä lähtö Helsingistä ja saapuminen kello 7.15 kotipihalle Riuttakoskelle! Yöjunilla matkustaminen antoi pääväajat itse opiskelulle tai kotitilan eri töille. Junamatkat käytin pääosin lepoon ja nukkumiseen, koska tuolloin olivat suorat ja ilman junanvaihtoja toimivat junayhteydet Keuruun ja Helsingin välillä ja erityisesti yöpikajunaparilla nämä toimivat loistavasti ihan tavallisissa päivävaunuissakin, P 51 Helsingistä ja P 52 Helsinkiin! Ja edellä kertomani linja-autoyhteydet ulottuivat Riuttakosken tienhaaraan.

Multian useimmilta kyliltä ei ollut julkisia liikenneyhteyksiä päivittäisille koulumatkoille ja monilta kyliltä ne puuttuivat kokonaan eikä nykyisenkaltaisia koulukyytejä ollut lainkaan. Koulu- ja opiskeluaikani ajoittui mielenkiintoiseen historialliseen vaiheeseen. Kun aloitin kouluni, kuljettiin hevosella, polkupyörällä tai jalan ja linja-autotkin kulkivat vain runkoreittejä kirkonkylien välillä. Kouluvuosieni aikana kehittyi 1960-luvulla linja-autoliikenne tiheimmilleen ja näin jatkui vielä 1970-luvun puoliväliin asti, sitten yleinen linja-autoliikenne alkoi nopeasti kuihtua kyliltä ja peruskoululaisille tulivat koulutaksikuljetukset.

Opiskeluaikanani toimin myös eri jaksoissa sijaisopettajana mm. Viherlaakson yhteiskoulussa Espoossa, Lohjan yhteislyseossa, Tervakosken yhteiskoulussa, Vaasan lyseossa ja Kiikan-Keikyän yhteiskoulussa. Olisinpa noissa sijaisopettajan toimissani muistanut hyvän rehtorini Jussi Rainion käytännöt. Osaksi nuo sijaisuudet ajoittuivat lukuvuoden loppuun tai alkuun ja sain soviteltua ne sujuvasti opiskelun oheen. Nämä olivat monipuolista ja hyvää kokemusta monin tavoin tuleviin vaiheisiin. Nyt, jos olisin noissa tehtävissä, tekisin monet asiat aivan toisin.

Ensimmäisen autoni Vauxhall Vivan ostin 13.2.1971 Keuruun Autotalon toimitusjohtajalta Jaakko Uuraniemeltä, syntymäkotini naapurin pojalta, joka nyt kuoli kesällä 2023 USA:ssa yli 80-vuotiaana. Siellä hän toimi yrittäjänä ja vuokrasi lentokoneita asiakkailleen. Minulla on hyviä kokemuksia Vauxhall Vivasta, vaikka jotkut nimittelivät vivaa ”vaivaksi”.

Minulla oli tuolloin brittiläinen ”länsiauto”, jotka alkoivat 1970-luvun alussa tulla esille neuvostoliittolaisten ja itäeurooppalaisten kulkupelien vielä täyttäessä maanteitä. Jostain syystä saksalaisia volkkareita oli kuitenkin jo 1960-luvulla metsäteknikoilla kuten muutamia ”taksimersujakin”. Kun kesällä 1971 olin Multian seurakunnan kesätyöntekijä ja suoritin vaadittavaa teologiharjoittelua, muistavat tuolloiset rippikouluoppilaani vieläkin vivani. Lieneeköhän sitten muuta rippikoulusta mieleen jäänytkään? Koska tuolloin meillä ei ollut vielä traktoria, teologiharjoittelu oli minulle myös koulu traktorin ajoon peräkärryn kanssa, koska rippikoululeirin tavarat ja pulpetit kuljetin Multian seurakunnan traktorilla seurakuntatalolta Kopolan koululle ja takaisin kahteen kertaan eri leireille.

Kun isäni kuoli äkilliseen sairaskohtaukseen kodissamme 9.8.1962, lääkärin kyyditsi Riuttakoskelle kotiimme Multian taksista Markku Pekola pitäjän ainoalla mersulla ja kirkonkylän tuolloiset

pojat, nyt jo kunnan aikamiehet, vieläkin muistavat, kun Pekolan mersu lähti lääkäri, rouva Mäkimattila kyydissään lujaa ja syvät jäljet maantiehen jättäen.

Valmistuin toukokuun lopulla 1972 teologian maisteriksi ja kesäkuun alussa suoritin pappistutkinnon Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulissa ja pappisvihkimys tapahtui Lapuan tuomiokirkossa 8.6.1972 Eero Lehtisen ollessa tuolloin piispana ja Olavi Laitisen Lapuan tuomiorovastina. He olivat vielä tehtävissään, kun kaksi vuotta myöhemmin suoritin vakinaiseen kirkon virkaan vaadittavan pastoraalitutkinnon. Tämä tutkinto voidaan suorittaa aikaisintaan kaksi vuotta pappisvihkimyksen jälkeen.

Näin katson Multian kirkonkylän kansakoululta 23.8.1955 alkaneen koulu- ja opiskeluvaiheeni kulkeneen määrääsemälleen pastoraalitutkinnon julkistamiseen Lapuan tuomiokapitulissa 28.6.1974. Tilaisuudessa vanhan kirkollisen perinteen mukaisesti notaari avasi tuomiokirkon portit kohti tulevaa. Muodollinen pätevyys kirkon vakinaisiin virkoihin oli näin saavutettu.

Halusin pappeuskirjaani synnyinseurakuntani mukaan merkinnän ”Multian kirkkoherran apulaiseksi”, mikä oli muodollinen ja palkaton virkamääräys ja tiedossa oli jo sen muuttuminen 1.7.1972 Keuruun v.t. kappalaiseksi Haapamäelle. Ensimmäiset hautaansiunaamis- ja kastetehtäväni olivat Multialla ja avioliittoon vihkiminen 8.7.1972 Haapamäen kirkossa. Oman avioliiton solmin Seija Niemelän kanssa 1.7.1972 Kuhmoisten kirkossa, rovasti Eero Jämsä toimi vihkipappina.

Keuruun yhteiskoulu ja sen eri opettajat ja erityisesti rehtori Jussi Rainio antoivat hyvät eväät taivaltaa eteenpäin. Kiitän rehtoriani Jussi Rainiota ja kaikkia opettajiani niin Keuruun yhteiskoulussa kuin Multian kirkonkylän kansakoulussa ajalta 23.8.1955–31.5.1967. Luettelo kiittäen muistettavista opettajistani olisi varsin pitkä ja aivan jokaista opettajaani aidosti myös kiitän.

Teksti on julkaistu 21.9.2024.

Tekstin julkaisutiedot: Oinonen, Lauri 2024. Koulutaipaleeni Keuruun yhteiskoulussa – Hyvä rehtori kannusti ja rohkaisi. Kasvatuksen historian ENSYklopedia. Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. https://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/Oinonen_0.pdf